

Επιστολή προς το ΔΣ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αθήνα, 7/7/2025

Τα βιβλία της Νεοελληνικής Γλώσσας (και για τις τρεις τάξεις του Γυμνασίου) γράφτηκαν με βάση την επικοινωνιακή (Littlewood, 1981) και κυρίως την κειμενοκεντρική γλωσσοδιδασκτική προσέγγιση (Halliday, 1978· Feez, 1998) και τον κριτικό γραμματισμό (Vasquez, 2017· Κουτσογιάννης, 2007· Κατσαρού, 2020). Οι προσανατολισμοί αυτοί έχουν αποτελέσει ιδανικό για τη γλωσσική διδασκαλία τα τελευταία τουλάχιστον 40 χρόνια, όχι μόνο στη διεθνή βιβλιογραφία (Halliday, 1978· Cummins, 2000), αλλά και στην εκπαιδευτική πολιτική στο εξωτερικό, όπως και στην Ελλάδα με εξαγγελίες των σχετικών Αναλυτικών Προγραμμάτων και εγκυκλίων του Υπουργείου Παιδείας (ΙΕΠ, 2011).

Στη βάση αυτών των γλωσσοδιδασκτικών προσεγγίσεων, όλα τα κείμενα των σχολικών αυτών βιβλίων είναι εμπλαισιωμένα, τοποθετημένα δηλαδή σε συγκεκριμένο επικοινωνιακό και ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο (Christie & Derewianka, 2008· Κουτσογιάννης & Χατζησαββίδης, 1999). Όπου το πλαίσιο δεν είναι σαφές από το ίδιο το απόσπασμα που επιλέχθηκε και την πηγή του, έχουν δοθεί από τη συγγραφική ομάδα τα απαραίτητα στοιχεία ώστε οι μαθητές/τριες να μπορούν να συγκροτούν νόημα μέσα από τα κείμενα. Κάθε μήνυμα αποκτά νόημα μέσα σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο (Gee, 2004). Αποπλαισιωμένες εκφορές λόγου στηρίζουν παλιές γλωσσοδιδασκτικές πρακτικές που εφαρμόζονταν στο δυτικό κόσμο μέχρι αρχές δεκαετίας του 1970 και στην Ελλάδα μέχρι αρχές δεκαετίας του 1980 (Βαρσαμά, 2005). Έκτοτε έχουν απορριφθεί πολλές φορές από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο παλιότερα και το ΙΕΠ πιο πρόσφατα (Π.Ι., 2002· ΙΕΠ, 2014).

Το κείμενο 6 του σχολικού βιβλίου Νεοελληνική Γλώσσα, Γ' Γυμνασίου (σελ. 95), το οποίο επιλέχθηκε να αντικατασταθεί από ένα κείμενο Τεχνητής Νοημοσύνης, αναφέρεται στα παιδιά του πολέμου μέσα στο πλαίσιο του παλαιστινιακού ζητήματος. Εντάσσεται στην ευρύτερη ενότητα «Ειρήνη-Πόλεμος» επιχειρώντας να δώσει μια εικόνα των παιδιών του πολέμου, μιας ηλικιακής ομάδας δηλαδή που βρίσκεται κοντά στους μαθητές/τριες της Γ' Γυμνασίου. Θεωρούμε ότι δίνει επιτυχημένα μια τέτοια εικόνα και μάλιστα από μία περίπτωση κοντινή γεωγραφικά και ιστορικά στους μαθητές/τριες μας. Ένα αποπλαισιωμένο κείμενο, γενικό και αόριστο, άνευρο, όπως αυτό που επιλέχθηκε, αντίκειται στο επιστημολογικό στίγμα των βιβλίων (Κατσαρού & Τσέλιου, 2006), στην επιστημονική βιβλιογραφία (βλ. πιο πάνω), αλλά και στις οδηγίες του Υπουργείου Παιδείας σε αντίστοιχες περιπτώσεις (ΙΕΠ, 2011). Ταυτόχρονα η αντικατάσταση ενός αυθεντικού κειμένου από ένα κείμενο πεποιημένο από την Τεχνητή Νοημοσύνη πριν την θεσμοθέτηση ενός πλαισίου ηθικής χρήσης της

Τεχνητής Νοημοσύνης στην εκπαίδευση στη χώρα μας δημιουργεί εύλογα ερωτήματα στην επιστημονική και εκπαιδευτική κοινότητα.

Παρακαλούμε, λοιπόν, να ενημερωθούμε επίσημα και εγγράφως, κάτι το οποίο θα έπρεπε άλλωστε να έχει συμβεί νωρίτερα, για τους λόγους για τους οποίους έγινε η αντικατάσταση αυτή και για τις επιστημονικές αρχές στις οποίες στηρίχθηκε.

Με τιμή

Τα μέλη της συγγραφικής ομάδας

Ελένη Κατσαρού, katsarou@uoc.gr

Αναστασία Μαγγανά, amaggana@phil.uoa.gr

Αικατερίνη Σκιά

Βασιλική Τσέλιου, vandatseliou@gmail.com

Κωνσταντίνος Αγγελάκος, kagel@ionio.gr

Βιβλιογραφία

Βαρσαμά, Θ. (2005). *Η διδασκαλία της γλώσσας στην ελληνική εκπαίδευση (1830–2000)*. Νεφέλη.

Christie, F., & Derewianka, B. (2008). *School Discourse: Learning to Write Across the Years of Schooling*. Continuum.

Cummins, J. (2000). *Language, Power and Pedagogy: Bilingual Children in the Crossfire*. Multilingual Matters.

Feez, S. (1998). *Text-Based Syllabus Design*. Sydney: MacQuarie University/AMES.

Gee, J. P. (2004). *Situated Language and Learning: A Critique of Traditional Schooling*. Routledge.

Halliday, M. A. K. (1978). *Language as Social Semiotic: The Social Interpretation of Language and Meaning*. Edward Arnold.

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ). (2011). *Οδηγίες για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στο Γυμνάσιο*.

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ). (2014). *Προτάσεις για τη βελτίωση της γλωσσικής διδασκαλίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*.

- Κατσαρού, Ε. & Τσέλιου, Β. (2006). Στοιχεία καινοτομίας στα νέα σχολικά εγχειρίδια της Νεοελληνικής Γλώσσας για το Γυμνάσιο, *Νέα Παιδεία*, 118, σσ. 47-71.
- Κατσαρού, Ε. (2020). *Η Δημοκρατία στο Σχολείο. Προοπτικές από την αξιοποίηση διαδικασιών έρευνας-δράσης και κριτικού γραμματισμού*. Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ.
- Κουτσογιάννης, Δ. (2007). *Νέες τεχνολογίες και γλωσσική διδασκαλία: Αναζητώντας το νέο σχολείο*. Gutenberg.
- Κουτσογιάννης, Δ. (2012). *Γραμματισμοί και γλωσσική εκπαίδευση*. Στο: Χατζησαββίδης, Σ. (επιμ.), *Η διδασκαλία της ελληνικής ως μητρικής και ως δεύτερης/ξένης γλώσσας*. University Studio Press.
- Κουτσογιάννης, Δ., & Χατζησαββίδης, Σ. (1999). *Από το κείμενο στην κειμενοκεντρική γλωσσική διδασκαλία*. Gutenberg.
- Littlewood, W. (1981). *Communicative language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Π.Ι.). (2002). *Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών: Νεοελληνική Γλώσσα Γυμνασίου*.
- Vasquez, V. M. (2017). Critical Literacy, *Oxford research encyclopedia of education*. Oxford University Press.